

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

שעח · משנת רפאל

חלה · פרק שני

משנה ג

ר' עובדיה מברטנורא

אותה: ג וקוצה חלתה ערומה. מפרשת חלה ומברכת על הפרשתה, והוא שפניה של מטה טוחות בקרקע וכל ערותה מכוסה. והעגבות אין בהן משום ערוה לענין ברכה. אבל האיש אינו יכול לברך ערום שאי אפשר לו לכסות ערותו שבולטים הביצים והגיד: מי שאינו יכול לעשות עיסתו בטרהרה. כגון שהוא טמא, ואין שם [מים] ארבעים סאה שיטבול בהן: יעשנה קבין. יעשה כל עיסתו קב קב, כדי שלא תתחייב בחלה ויצטרך להפריש בטומאה: יעשנה בטומאה. דהכי עדיף טפי ממה שיפטור עיסתו מן החלה ולא יהיה בה חלק לשם. ואין הלכה כר"ע: ד קבים. קב קב בפני עצמו: ונגעו זה בזה. אין הנגיעה מצרפתן להתחייב בחלה: עד שישוכו. שיתדבקו זה בזה כל כך שאם בא להפרידם נתלש מזו לזו: אף הרודה ונותן לסל. הרודה חלות מן התנור לאחר שנאפו ונותנם בסל: הסל מצרפן לחלה. ואף על פי שאין נושכות. והלכה כרבי אליעזר.

הַאִשָּׁה יוֹשֶׁבֶת וְקוֹצֶה - מפרישה חֲלָתָה עֲרֻמָּה ומותרת לברך, **מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָה לְכַסּוֹת** ברגליה את עֲצָמָהּ - את ערוותה⁸, **אֲכָל לֹא הָאִישׁ. מִי שְׁאִינוּ יְכוּלִּים לַעֲשׂוֹת עִסְתּוֹ בְּטַהֲרָה** כגון שהוא טמא ואינו יכול לטבול, **יַעֲשֶׂנָה קִבִּין** - ילוש כל קב בפני עצמו, שהוא פחות מהשיעור החייב בחלה, **וְאֵל יַעֲשֶׂנָה** את כל העיסה **בְּטֻמְאָה** לפי שחלה טמאה דינה בשריפה, ואסור לאבד תרומה. **וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר:** מוטב שִׁיעֲשֶׂנָה כולה **בְּטֻמְאָה** כדי שיקיים מצוות הפרשת חלה, אף על פי שיצטרך לשרפה, **וְאֵל יַעֲשֶׂנָה קִבִּים** כדי להפקיעה מחלה. **שֶׁבִשְׁמֹם שֶׁהוּא קוֹרָא לְטַהוֹרָה** בשם חלה, **כִּן הוּא קוֹרָא לְטֻמְאָה** בשם חלה, **לְזוֹ קוֹרָא חֲלָה בִשְׁמֹם וְלְזוֹ קוֹרָא חֲלָה בְּשֵׁם, אֲבָל קִבִּים אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּשֵׁם:**

שיעור העיסה החייבת בחלה

משנה ד

שיעור העיסה החייבת בחלה הוא **קב ורבע של קמה**, לכן **הָעוֹשֶׂה עִסְתּוֹ קִבִּים** - קב קב, שהן עיסות פחות משיעור חלה, **וְנִגְעוּ** העיסות אחר כך **זֶה בָּזֶה** - **פְּטוּרִים מִן הַחֲלָה** שאין הנגיעה מצרפת **עַד שִׁישׁוּכּוּ** - שיהיו דבוקות זו בזו עד שאם בא להפרידם ייתלש מזו לזו.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אף הַרְוּדָה - מוציא ככרות של קב קב מן התנור לאחר האפיה ונותן אותן **לְסֵל אחד** - **הַסֵּל מְצַרְפֵּן לְחֲלָה** - להתחייב בחלה⁹:

ביאורים והרחבות

פירות אין מכשירין ולא מביאים את הטומאה, ואנו רואים אותן כאילו אינן, ולא פסל אלא מקום מגעו). והלכה כרבי עקיבא. וכן במשנתנו, **רק עיסה שנילושה באחד משבעת המשקים המכשירים לקבל טומאה חייבת בחלה.**

8. בגמרא ברכות (כד, א) למדין בשם רב נחמן בר יצחק, שמדובר כאן באופן שהיו פניה של מטה טוחות ומכוסות בקרקע, לכן מותר לה לברך ערומה.

9. פירוש: אף על פי שלאחר האפיה יש כבר קרום על החלות ואינן נושכות זו בזו, בכל זאת

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

חלה - פרק שני

משנת רפאל - שעט

ר' עובדיה מברטנורא

והא דמצרכי רבנן נשיכה ור' אליעזר נגיעה, הני מילי לצרף שתי עיסות יחד שאין בכל אחת כשיעור, אבל לענין לתרום [מן] המוקף אף נגיעה לא בעי, רק שיהיו סמוכים זה לזה. ובשלהי פרקין דאמר רבי אליעזר נתן פחות מכביצה באמצע כדי לתרום מן המוקף, אלמא בעינן נגיעה לענין מוקף, טהורה וטמאה, שאני מפני שהוא דבר שמקפיד על תערובתו אין הכלי מצרף: ה אינה חלה. דראשית עריסותיכם כתיב: וגזל ביד כהן. וצריך להחזירה לבעלים, שאם תשאר בידו יהיה סבור שעיסתו פטורה: העיסה עצמה. שהפריש חלתה קמח חיבת בחלה: והקמח. שבא ליד כהן בתורת חלה: אם יש בו כשיעור. חמשת רבעים קמח, חיבת בחלה: ואסורה

משנה ה

הַמְפְרִישׁ חֲלָתוֹ והיא עדיין **קָמַח** ולא מהעיסה, והרי חיוב החלה הוא משעה שגלגל העיסה ולש אותה, ולא כשהיא קמח, לכן החלק המופרש **אֵינָה חֲלָה, וְגֹזֵל בְּיַד כֹּהֵן** ויחזיר הכהן את הקמח לבעלים¹⁰. **הָעֵסָה עֲצָמָה** שממנה הופרש הקמח **חֵיבַת בַּחֲלָה, וְהַקָּמַח** שקיבל הכהן בתורת חלה - **אִם יֵשׁ בּוֹ כְּשֵׁעוֹר** החייב בחלה, **חֵיבַת בַּחֲלָה, וְאִסוּרָה לְזָרִים** - הואיל וקרא לה שם חלה ומסרה לכהן, מחמירים בה אף על פי שאינה חלה, כדי שלא יאמרו ראינו זר אוכל חלה, **דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ**. **אָמְרוּ לוֹ** חכמים לרבי יהושע: **מַעֲשֵׂה הִיא וְקִפְשָׁה** - חטפה **זָקֵן זָר** שאינו כהן. **אָמַר לָהֶם: אֵף הוּא** - הזקן **קִלְקַל לְעֲצָמוֹ** - שאכל חלה שאסורה לו, ועבר על דברי חכמים, **וְתִקֵּן לְאַחֲרֵיהֶם** שיסמכו על הוראתו ויאכלו את החלה שהופרשה קמח, נמצא אותו זקן נענש, ואחרים אוכלים בשגגה ופטורים מעונש:

לזרים. כל הקמח שבא ליד כהן, וחומרא בעלמא הוא, לפי שראו שבא ליד כהן שלא יאמרו ראינו זר אוכל חלות: וקפשה זקן זר. חטפה זקן זר ואכלה: קלקל לעצמו. דאכלה ואיענש: ותיקן

ביאורים והרחבות

הסל מצרפן. יש אומרים שצריך שהחלות יגעו זו בזו, ויש אומרים שהסל מצרפם גם אם לא יגעו.

בגמרא נידה (ה, א) למדין שהלכה כרבי אליעזר בארבע הלכות (ראה נידה א, ג), ומסקנת הגמרא שארבע ההלכות שהובאו שם הם רק בסדר טהרות, אבל בשאר סדרים יש עוד מקומות שהלכה כדבריו. והוכחה לכך ממשנתנו, שעליה אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר. יצוין ששמואל פסק הלכה כרבי אליעזר בסדר טהרות אף על פי שהוא בדעת יחיד, אבל לעולם אין הלכה כמותו בשאר הלכות כשהוא בדעת יחיד, הואיל ורבי אליעזר "שמותי" הוא.

10. בגמרא קידושין (מו, ב) שאלו מדוע נחשב הקמח לגזל ביד הכהן? מדוע לא נאמר שהישראל ידע שאין מפרישים חלה קמח, ונתן לשם מתנה? והשיבו: אילו לא היה חיוב להחזיר את הקמח, היה יוצא מזה תקלה. כגון שיהיה לכהן פחות מקב ורבע של קמח, שהוא שיעור חלה, והוא ילוש עיסה מהקמח שלו יחד עם הקמח הזה שקיבל בתורת חלה, ובצירוף שניהם תצא עיסה שיש בה שיעור חיוב חלה, ויחשוב הכהן שנתקנה עיסתו ומותרת באכילה ללא הפרשת חלה, ויעבור על איסור אכילת טבל.